

Mulgi mälumäng „TÕINE“

23.10.13 Halliste Põhikoolis

1. HALLISTE KIHELKOND (A. Pai)

1. HALLISTE KIHELKOND (A. Pai)

Halliste jõgi on Navesti jõe suurim lisajõgi. Omab palju lisajõgesid ja väga suure valgala. Halliste jõe pikkus 86 km ja valgala 1900 km².

Mitme kalaliigi elunemist on leitud ihtüoloogilistel püükidel?

Vastus: 16

Küsimus on pärit pärit EPMÜ Zooloogia ja Botaanika Instituudi teaduri bioloogiadoktor Arvi Järvekülg koostatud monograafiast "Eesti jõed"; Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001.

2. MULGI KEEL (A. Laande)

Ku eesti kiräkeelen om „juuni“ kuunimetus, sis mulgi keelen om sõna „juunig“.

Mida see tähendab?

Vastus: Joonelt, otse, korraga. Ma sai juunig aru – ma sain korraga aru. Talve ku üles tulti, ürijäti juunig keträme - talvel kui üles ärgati, hakati kohe ketrama.

3. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil?

Vastus: Jaak Kõdar on sündinud 1940. aastal Nava talu perepojana. On õppinud eluaeg sunnitud ameteid, kuid teinud igat tööd hästi. Nüüd korraldab oma talu maadel teatrifestivali ja on seisukohal, et praegune valitsus kõlbab küll.

4. SPORT (A.Ütsik)

1. 2. juunil toimusid Paistu vallas Holstre–Polli Spordi- ja puhkekeskuses II Mulgimaa rammumehe võistlused, mis koosnesid 5 alast: pardikõnnist 150 kg raskusega, kuulijännist (7 kg kuul) , 90-kg palgi tõstmisest maast üles sirgetele kätele . Nimeta kaks puuduvat ala?

VASTUS: 100-kg tõstekangi lamades rinnalt surumine ja 300 rehvi kantimine 3. koht 18-a. Henri Helemäe Hallistest

5. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

Millal ilmus esimene number ajalehest „Üitsainus Mulgimaa“ (märgi aasta) ja kes on ajalehe toimetaja?

Vastus: juuli alguses 2008.a, toimetaja Kristi Ilves

6. MUUSIKA (A.Ütsik)

12. okt. avati Tarvastu vallas Andres Renniti kodukohas mälestusmärk – luuletajale ja kirjanikule. Tema armastatud laul ”Mu meelen kuldne kodukotus...” on meie kõigi armastatud ja tuntud lugu. Kuidas kõlab selle laulu viimane salm?

VASTUS:

Ja mets ja maa saand teisemasse

Ja mäge muutnu hoolsa käe,

∴ Ning koplisse om kasvand kase

Kuid mälestus ei meelest läe ... ∴∴

7. MULK MUJAL (E. Liiber)

Eesti luuletaja ja tõlkija (29. märts 1900 – 27. oktoober 1989) on sündinud Valgamaal Helme kk. Taagepera vallas Karjatnurme külas renditaluniku pojana. Õppis Taagepera vallakoolis Alal.

1911 – 1918 Tartu reaalkoolis, 1920 – 1921 A. Nieländeri muusikakooli teatriklassis Tartus. Seejärel tegutses Tartus kutselise kirjanikuna. 1940. aasta juulist töötas Postimehe toimetuses. Oli NLKP liige surmani. ENSV teeneline kirjanik aastast 1978. Ta oli Riivo Sinijärve abikaasa Lili-Anni isa. Tema looming: (luulekogud)- „Kodutee“, „Sinimäed“, „Homsele vastu“, „Päiksele vastu“, „Elu nimel“ jpt. Ta on tõlkinud Lev Tolstoi romaani „Ülestõusmine“, Ivan Krõlovi valme ja peamiselt vene nõukogude luulet. Nimetage see luuletaja ja tõlkija.

Vastus: Erni Hiir (Tema mälestustahvel avati Tõrvas 13. augustil 2009. aastal).

Allikas. Eesti kirjanduse ajalugu, IV köide, 2. raamat, ER, Tallinn 1984, lk 175 – 180.

8. LOODUS (O.Renno)

Kus talvituvad meie tavalisemad triitonid – tähnikvesilikud? –

Kuival maal, pugeses sambla, lehekõdu või puurontide ja kändude alla; veekogudes elavad nad vaid sigimisperioodil (kevad).

9. ETTEVÕTLTUS; MAJANDUS HALLISTE KIHELKONNAS (A.Pai)

See Halliste kihelkonna ettevõtte on loodud 2009.a.

Nad pakuvad erinevaid teenuseid ja tooteid sh massiivpuidust mööblit, puidukaitsevahendeid, laastukatuseid, restaureerimist ja nii edasi. Nende sloganiks on: „Muusika sinu vanale majale“

Nimeta selle ettevõtte nimi.

Vastus: Vana Maja Sõber OÜ

10. MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Kuidas on nende Mulgimaal tuntud rahvariidevööde ühine nimetus?

Vastus: Lätilapilised vööd.

(Viljandi Muuseum)

11. VARIA (O.Renno)

Mis või kes on telder?

– Küliskäija hobune

12. VANAD ESEMED JA ASJAD (E. Liiber)

Milleks või kus kasutati teie laudadel ringlevat puidust valmistatud eset?

Vastus: See on puidust raudteesau, mille andis vedurijuht jaamakorraldajale, kui ta jõudis sihtkohta. (Siis oli teada, et see rong oli ära tulnud ja tee on vaba). Antud juhul kehtis see sau siis Vilvere Tori liinil.

13. HALLISTE KIHELKOND (A.Pai)

Ühte Halliste kihelkonnas asuvat mõisat kaunistab vahakuju. Mõis on kingitud Peeter Suure tütre Jelizaveta poolt 1744. aastal ühele aadliperele. Nimeta see mõis ja keda see vahakuju kujutab

Vastus: Õisu mõis, Admiral Peter von Sivers

Lisainfo: Viljandimaa Õisu mõisa kaminasaali kaunistab nüüd admiral Peter von Siversi vahakuju, mis on valmistatud tema suguvõsast saadud maali foto ja kunstiajaloolaste soovitude järgi.

18. sajandil Venemaa laevastiku juhiks tõusnud Peter von Sivers pole tegelikult Õisu mõisakompleksis kunagi käinud, ehkki just tema teenete eest ta lähedased selle said.

Pärast Siversi surma oli Peeter Suure tütar Jelizaveta Venemaal võimul. 1744. aastal kutsus ta Siversi lese ja pojad enda juurde ja tegi neile kingitusi. Põhiline kingitus oligi Õisu mõis, mille juurde käis veel Heimtali ja Morna.

Vahakuju valmistasid tuntud meistrid Ene ja Andres Mänd.

14. MULGI KEEL (A. Laande)

Mulgi keelen om sõnal „susla“ kaits tähendust – pane nii kirja. (Üte iist saap üte punkti, kate iist kaits).

Vastus: 1) kitsarööpmeline rong

2) siirupijook.(Mulgi sõnastik)

15. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kuidas nimetad neid inimesi ühisnimetusega peale selle, et nad on mulgid?

Vastus: 19. aprillil VIII Mulgi konverentsil Heimtalis anti üle teist korda Mulgimaa Uhkuse auhind. Sel aastal oli auhinna saajaid kaks - kauaaegne mulgi keele õpetaja ja August Kitzbergi muuseumi rajaja, pr Asta Jaaksoo ning Mulkide Seltsi vanem ja Mulgi Kultuuri Instituudi (end Mulgi Instituut) üks asutajaliikmetest, hr Kaupo Ilmet.

16. SPORT (A.Ütsik)

Mis spordialadega tegeles Kaarel Orumets (Karl Ungersson) Sündinud 9.10.1905.a Tarvastu talupoja peres

VASTUS: Maadlus ja tõstmine. Viljandi meister 1933–1936.a, 1939.a eesti meistrivõistluste pronks ja Spordiselts Tulevik juhatuse liige

17. Mulgimaa ajalugu ja arhitektuur (P.Mänd)

Millise pühaku nime kannab Halliste kirik?

Vastus: Püha Anna. Temal kui Kristuse vanaemal oli keskaegses pühakukultuses eriline koht. Tema austamise juured on eeskätt esiema rollis. Hiliskeskajaks kujunes Annast üks kõige armastatumaid naispühakuid ning tema kaitse haare oli väga lai: teda austati kui pühendunud ema ja abikaasat, kõlbelist lesknaist ja mõjuvõimast vanaema. Maarja ema ja Kristuse vanaemana oli Annal pühakuskaalal eriline koht eestseisjana[]. Anna ja Joakim olid kristliku abielu musternäiteks. Nägite Albrecht Düreri maali „Püha Anna Neitsi Maarja ja Jeesuslapsuga“.

Allikas: <http://et.wikipedia.org/wiki/Anna>

18. MUUSIKA (A. Ütsik)

Halliste rahvamajas on väga toredaid ja pika ajaloo ringe. Kuid siin on kavas avada uus ring – DJEMBERINGIDE ring. Millega see ring tegeleb?

VASTUS: idamaiste trummide ring

19. MULK MUJAL (E. Liiber)

Ta on sündinud Õisu vallas (praegune Halliste vald, Päidre küla) Liiva talus. Noormeheaastatesse langes karm osalus Esimeses Maailmasõjas ja Vabadussõjas. Teda autasustati 1922. aastal Vabadussõja mälestusmärgiga. Ta oli Poola Küttide Liidu ekstraklassi ja esimese klassi meister laskmises. Noores Eesti Vabariigis jätkas ta koos vennaga Liiva talu pidamist, aga põllutöö kõrval harjutati usinalt laskmist maja juurde rajatud lasketiirus. Isegi vihmane ilm ei seganud, siis anti märklaudadele tuld avatud akna kaudu elutoast. Ta oli 43-aastane, kui ta arvati 1935. aastal Eesti laskekoondisse, et osaleda Roomas MM-võistlustel, kust ta naasis maailmameistrina. 1935. MM-il sai ta kolm medalit: 40 lasku põlvelt individuaalne kuld, 3 x 40 lasku individuaalne pronks ja meeskondlik hõbe. Tema ajal tõusis Sakala malev parimaks malevaks ning aktiivse tegevuse eest pälvis ta Kaitseliidu Valgeristi III klassi ja Kotkaristi V klassi teenetemärgi (1933). See kuulus kohustab Sakala malevat korraldama temanimelisi laskevõistlusi alates 2007. aastast. Nimetage see vabadusvõitleja ja aktiivne kaitseliitlane.

Vastus: Jaak Kärner

Allikas: Kärner, Jaak. - Eesti spordi biograafiline leksikon.

19. LOODUS (O. Renno)

Mis on inimese sagedasim bakteriaalne nakkushaigus, mis võib edasi kanduda mitmeti, näiteks ka kirgliku suudlusega?

– Hambakaaries, meie hammaste suurim vaenlane.

21.ETTEVÕTLUS; MAJANDUS HALLISTE KIHELKONNAST (A.Pai)

Selle ettevõtte looja on kirjutanud:

„Olles sündinud Mulgimaal Hallistes, siis teevad erilist rõõmu just sünnikoha mustrid ja rõivad. Minu nimi on Eha Neito, neiu põlvnimega Ilves. Minu hea ema elab ka praegu Hallistes, minu enda teekond on juba 25 aastat peatuma jäänud Virumaal. Aga oma hingega olen jätkuvalt Mulgimaal ja kes teab, ehk tulevikus seon oma elu ja tegemised taas Mulgimaaga“

Nimeta, mis on selle ettevõtte põhitoodang?

Vastus: KIREVENE MULK OÜ on linaseid rahvuslike detailide ja tikanditega rõivaid valmistav firma. Halliste mustrid ja Rakvere värvilised triibud on need mida rohkelt leiab pakutatavalt toodetelt. Valmistatakse rõivaid kogu perele, lisaks veel aksessuaarid (kotte, peakatteid, ehteid).

22.MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Mida nimetati „kõrik - kõõrik“? (Sõnal om kaits tähendust – üte iist üits punkt, kate iist kaits punkti).

Vastus: 1) kokkuõmblemata vaipseelik (kõõrikul om ollu tina ehte all).

2) pruudiliniik (peiupoisi võtive sis pääle laulatust kõriku pruudi pääst ärä).

(Mulgi sõnastik)

23. VARIA (O.Renno)

Millises Mulgimaa vallas või linnas oli äsjastel valimistel osalusprotsent kõrgeim ja millises madalaim?

– Kõrgeim Abja vallas (69,01%) ja madalaim Tarvastu vallas (49,79%). (Valgamaa mulgi KOV-d jäid nende liimesarvude vahele.)

24. VANAD ESEMED, ASJAD: (E. Liiber)

Milleks kasutati seda kootud rohelist „sukasäärt“? (See võis olla ka suurem, vastavalt vajadusele, tavaliselt käis ta vöö vahele, võis ka kanda üle õla).

Vastus: Peenraha (müntide hoidmiseks). Tavaliselt oli vöö vahel, aga kui oli väga palju münte, oli ta suurem ning kanti üle õla.